

Eğitim Hukuku

Editör: Mustafa GÜÇLÜ

Editör: Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

EĞİTİM HUKUKU

ISBN 978-605-037-060-7

DOI 10.14527/9786050370607

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2019, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Limited Şirketi
Çetinemeç Bulvarı 1314.Cadde No:37A-B
0312 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 33365

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Eğitim insanlık tarihi kadar uzun bir geçmişi sahiptir. Fakat eğitimin bir bilim olarak kendisini göstermesi oldukça yakın bir dönemde söz konusu olmuştur. Eğitim anlayış ve uygulamaları toplumsal alanda yaşanan değişimlere paralel olarak gelişme göstermiştir. Geçmişte toplumun önderleri, ya da anne ve baba tarafından yerine getirilen eğitim faaliyetleri artık günümüzde daha planlı ve programlı bir şekilde yapılamaya başlamış, bu çerçevede eğitim faaliyetleri profesyonel kişi ve kurumlar tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır.

Sosyolojik anlamda aile, ekonomi, hukuk, siyaset, din ve eğitim gibi sosyal kurumlar toplumun ihtiyaçlarını gidermek amacıyla ortaya çıkmıştır. Özellikle eğitim, bireyleri yaşadığı topluma ve dünyaya hazırlama gibi önemli bir görevi yerine getirmektedir. Eğitim sürecinden hem bireyin kendi gelişimini sağlaması ve hem de toplumun bireyin potansiyelinden en iyi şekilde faydalanması eğitimin sadece birey için değil aynı zamanda toplum içinde ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Eğitim ve öğretim süreciyle birey gizilgüçlerinin farkına varma ve kendini geliştirme sürecine girerken, toplum da eğitilmiş birey sayesinde daha nitelikli bir toplum haline gelmektedir.

Sosyal bir kurum olan eğitim yine sosyal bir kurum olan hukuk ile yakın bir ilişki içindedir. Eğitim kurumları, hak ve sorumluluklarını bilen bireyler yetiştirerek hukuk alanına katkı sağlamaktadır. Hukuk da eğitim kurumlarının düzenini sağlayarak düzensizliğin, başıboşluğun önüne geçilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Eğitim kurumlarında görev yapan; yöneticiler, öğretmenler yanında veliler ile öğrenciler de hak ve sorumluluklarını en iyi şekilde bilmeli ve bunu yaşamlarına yansıtmalıdır. Bu nedenle eğitim alanında çalışan başta okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğretmen adaylarının ve öğrencilerin eğitim hukukunu iyi bir şekilde bilmesine ihtiyaç vardır.

Elinizdeki kitap okul yöneticileri, öğretmen, öğretmen adayları daha doğrusu eğitim alanındaki her kişi için gerekli olan eğitim hukuku ile ilgili bilgileri sunmak üzere hazırlanmıştır. Bu çerçevede; hukuk ve yönetim hukuku ile ilgili temel kavramlar, yönetim hukukunun kaynakları, eğitim yönetiminde haklar ve sorumluluklar, eğitim hukukunun kapsam ve önemi, eğitim hakkı, çocuk hakları, eğitim kurumlarında çalışanların denetlenmesi, Türk Milli Eğitim Sistemini düzenleyen yasalar gibi konular kitabın içeriğini oluşturmuştur. Kitabın eğitim camiasına katkı getirmesini ümit eder, emeği geçen başta bölüm yazarları ve PEGEM çalışanları olmak üzere herkese şükranlarımı sunarım.

Aralık, 2019

Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

Bölümler ve Yazarları

Editör: Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ

- 1. Bölüm: Hukuk ve Yönetim Hukuku ile İlgili Temel Kavramlar**
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BARS - *Dicle Üniversitesi*
- 2. Bölüm: Yönetim Hukukunun Kaynakları**
Doç. Dr. Fatmanur ÖZEN - *Giresun Üniversitesi*
- 3. Bölüm: Eğitim Yönetiminde Haklar ve Görevler**
Dr. Başak COŞKUN - *Kayseri Sümer Fen Lisesi*
- 4. Bölüm: Eğitim ve Hukuk**
Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ - *Erciyes Üniversitesi*
- 5. Bölüm: Çocuk Hakları Sözleşmesi ve İnsan Hakları Beyannamesi**
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ŞENGÜN - *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi*
- 6. Bölüm: Eğitim Hakkı**
Doç. Dr. Mustafa GÜÇLÜ - *Erciyes Üniversitesi*
- 7. Bölüm: Eğitim Paydaşlarının Görev, Hak ve Sorumlulukları**
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin SERİN - *İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa*
- 8. Bölüm: Öğretmenlerin İdari ve Yargısal Denetimi**
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÖZCAN - *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*
- 9. Bölüm: Türk Eğitim Sistemini Kuran ve Düzenleyen Yasalar**
Doç. Dr. Savaş KARAGÖZ - *Aksaray Üniversitesi*

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	iv

1. BÖLÜM

HUKUK VE YÖNETİM HUKUKU İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Hukuk ile İlgili Temel Kavramlar.....	2
Hak.....	2
Kamu Hakları.....	2
Özel Haklar.....	2
Hukuk.....	3
Pozitif Hukuk (Müspet Hukuk).....	3
Tabii Hukuk (Doğal Hukuk).....	3
Hukukun Amacı.....	4
Hukuk Kuralları.....	4
Hukukun Kaynakları.....	4
Hukukun Asıl Kaynakları.....	5
Yazılı Kaynaklar.....	6
Anayasa.....	6
Kanun.....	7
Uluslararası Antlaşma.....	7
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.....	7
Yönetmelik.....	8
Yazısız Kaynaklar.....	8
Örf ve Adet Hukuku.....	8
Hukukun Yardımcı Kaynakları.....	9
Bilimsel Görüşler (Doktrin).....	9
Yargı Kararları (İçtihatlar).....	9
Yönetim Hukuku ile İlgili Temel Kavramlar.....	10
Yönetim Kavramı (İdare).....	10
Yönetim Hukuku.....	10
Yönetim Hukukunun Özellikleri.....	11
Yönetim Hukukunu Etkileyen Anayasal İlkeler.....	11
Türk Yönetim Hukukunun Kaynakları.....	12
Özet.....	13
Kaynakça.....	14

2. BÖLÜM

YÖNETİM HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Giriş.....	16
Bir Kavram Olarak İdare (Yönetim) ve Kapsamı	19
Türkiye Cumhuriyeti Devletinin İdari Yapısı	21
Hukuk, İdare Hukuku ve Kaynakları.....	25
İdare Hukukunun Yazılı Kaynakları	28
İdare Hukukunun Yazısız Kaynakları: Örf ve Adet Hukuku.....	34
Özet	35
Kaynakça.....	36

3. BÖLÜM

EĞİTİM YÖNETİMİNDE HAKLAR VE GÖREVLER

Eğitim Yönetiminde Haklar ve Sorumluluklar.....	41
Giriş	41
Eğitim Yönetimi ve Eğitim Yöneticisi	41
Hak ve Sorumluluk Kavramı	42
Devlet Okullarında Yönetici Olmak	44
Devlet Okullarında İlk Kez Yönetici Olmak	44
Devlet Okullarında Yöneticiliğe Devam Edebilmek.....	46
Devlet Okullarında Yöneticilerin Hak ve Sorumlulukları	47
Öğrenci Kayıt, Nakil, Devam, Devamsızlık, Mezuniyet İşlemleri ve Öğretmen Hareketliliğinin Yönetimi.....	48
Okulun Fiziksel Şartları, Sağlık ve Güvenlik Standartları	50
Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri	51
Öğrenci, Öğretmen ve Personelin Rehberlik ve Disiplin İşleri	52
Bütçe Planlama ve Yönetimi	55
Halkla İlişkiler ve Yönetişim	56
Sonuç.....	57
Özet	58
Kaynakça.....	60

4. BÖLÜM

EĞİTİM VE HUKUK

Eğitim ve Hukuk: Kavram, Kapsam ve Önem Açısından Bir Değerlendirme	64
Giriş.....	64
Bir Kavram Olarak Eğitim Hukuku	65
Eğitim Hukukunun Konusu.....	67
Eğitim Hukukunun Hukuk Sistemi İçindeki Yeri.....	69
Niçin Eğitim Hukuku?.....	69
Özet	71
Kaynakça.....	72

5. BÖLÜM

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ VE İNSAN HAKLARI BEYANNAMESİ

Giriş.....	74
Bir Kavram Olarak Çocuk Hakları	74
Çocuk Haklarıyla İlgili Yasal Düzenlemeler	75
Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi	75
Çocuk Hakları Sözleşmesi	76
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	99
Özet	105
Kaynakça.....	106

6. BÖLÜM

EĞİTİM HAKKI

Giriş.....	109
Bir Kavram Olarak Eğitim Hakkı.....	110
Eğitim Hakkının Boyutları.....	112
Eğitime Erişim Hakkı	113
Kaliteli Eğitim Hakkı	114
Öğrenme Ortamında Saygı Görme Hakkı.....	114
Eğitim Hakkının Sınırları.....	115
Kanunilik Zorunluluğu	115
Demokratik Toplum Gereklarine Uygun Olma Zorunluluğu	116
Sınırlamada Meşru Bir Amacın Bulunması Zorunluluğu	116
İnsan Hakları Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	117
Osmanlıda Eğitim Hak ve Hürriyeti.....	117

Cumhuriyet Döneminde Eğitim Hak ve Hürriyeti.....	118
Ulusal ve Uluslararası Belgelerde İnsan Hakları	120
Uluslararası Belgelerde Eğitim Hakkı.....	120
Ulusal Belgelerde Eğitim Hakkı	125
1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda Eğitim Hakkı.....	128
Özet	130
Kaynakça.....	131

7. BÖLÜM

EĞİTİM PAYDAŞLARININ GÖREV, HAK VE SORUMLULUKLARI

Giriş.....	135
Okul ve Okul Yönetiminin Görevleri	136
Okul Yöneticilerinin Görev ve Sorumlulukları	137
Okul Müdürünün Görev, Yetki ve Sorumlulukları	138
Müdür Yardımcısının Yetki ve Sorumlulukları	142
Müdür Yetkili Öğretmen	142
Öğretmenlerin Görev Yetki ve Sorumlulukları	142
Nöbet Görevi	146
Öğretmenlerin Hakları.....	147
İzin Hakları	148
Sosyal Haklar ve Yardımlar	150
Öğrencilerin Görev ve Sorumlulukları.....	151
Öğrencilerin Korunması	153
Velilerin Görev ve Sorumlulukları	153
Yerel Yönetimlerin Görev ve Sorumlulukları	155
Sendikaların Görev ve Sorumlulukları.....	156
Özet	158
Kaynakça.....	159

8. BÖLÜM

ÖĞRETMENLERİN İDARİ VE YARGISAL DENETİMİ

Giriş.....	163
Denetim Nedir?	163
Denetim Türleri	164
Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri.....	165
Okul Yöneticilerinin Denetim Süreci	168
Öğretmen Değerlendirme Formu	169
Öğretmen Denetim Raporu.....	172

Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları.....	173
Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumlarında Görevli Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları.....	173
Ortaöğretim Kurumlarında Görevli Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları.....	174
657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ve Disiplin Suçları	178
4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun.....	181
Özet	186
Kaynakça.....	186

9. BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİ KURAN VE DÜZENLEYEN YASALAR

Giriş.....	191
Türk Anayasalarında Eğitim	192
Tanzimat Döneminden günümüze Eğitimle İlgili Nizamname, Yasa, Kanun, Kanun Hükmünde kararname ve Yönetmelikler	196
Talim-i Sıpyan Fermanı (1824)- İlköğretimin Zorunlu Olması	196
Etfalin Tedris ve Terbiyelerini Ne Veçhile İcra Eylemeleri Lazım Geleceğine Dair Sibyan Mekatibi Hacerleri Efendilere İta Olunacak Talimat (1847)	197
Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (1869).....	197
Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu Muvakkat 23 Eylül (1913).....	199
Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu 13 Mart (1924).....	201
Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1924).....	202
Maarif Teşkilâtına Dair Kanun (1926)	203
Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun (1928).....	206
1702 sayılı İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi ve Tecziyeleri Hakkında Kanun (1930)	208
Maarif Vekâleti Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkında Kanun (1933).....	208
Milli Eğitim Temel Kanunu (1973).....	212
İlköğretim ve Eğitim Kanunu (1961).....	220
Yükseköğretim Kanunu (1981)	225
Mesleki Eğitim Kanunu (1986)	232
1997 tarih ve 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 07.07.2018 Tarih ve 30471 Sayılı Resmi Gazetede Yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği	233
Özet	246
Kaynakça.....	248
Yazarlar Hakkında.....	251

ŞEKİLLER LİSTESİ

1. BÖLÜM

Şekil 1. Hukukun Kaynakları.....	5
Şekil 2. Normlar Hiyerarşisi.....	6

2. BÖLÜM

Şekil 1. Hak, Hukuk ve Adalet Arasındaki İlişki.....	17
Şekil 2. Hukukun Dalları.....	22
Şekil 3. T.C. Devleti Organları.....	23
Şekil 4. T.C. Devletinin İdari Teşkilatı.....	25
Şekil 4. İdare Hukukunun Kaynakları.....	28
Şekil 5. Normalar Hiyerarşisi.....	29

TABLolar LİSTESİ

2. BÖLÜM

Tablo 1. Yönetim ile İdare Arasında Farklar.....	20
--	----

8. BÖLÜM

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri.....	166
Tablo 2. Öğretmen Değerlendirme Formu.....	169
Tablo 3. Öğretmen Denetim Raporu.....	172

1. BÖLÜM

HUKUK VE YÖNETİM HUKUKU İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BARS - Dicle Üniversitesi

İçindekiler

1. Hukuk ile İlgili Kavramlar
2. Hukukun Kaynakları
3. Yönetim Hukuku ile İlgili Temel Kavramlar
4. Özet

Bu bölümü tamamladıңызda;

- » Hukuk ile ilgili temel kavramları tanıma,
- » Hukukun kaynaklarını açıklama,
- » Hukukunun amacını açıklama,
- » Yönetim ve yönetim hukuku kavramlarını tanımlama,
- » Yönetim hukukunun özelliklerini açıklama,
- » Yönetim hukukunu etkileyen anayasal ilkeleri açıklayabilme bilgi ve becerisi kazanmanız beklenmektedir.

“İnsanların refah ve huzurunun temeli hukuktur.”

Marcus Tullius Cicero

Hukuk ile İlgili Temel Kavramlar

Hak

Hak kavramı, hukuk ile ilgili en temel kavramlar arasında yer almaktadır. Hak, kişilerin hukuk düzeni tarafından korunmaya değer bulunmuş menfaatlerini ifade eder. Toplumsal hayatta kişilerin sergiledikleri eylemlerden hangilerinin uygun ve hangi kurumların adil olduğuna yönelik anlayışlar belirlenirken haklar önemli derecede etkili olur.

Haklar, ahlaki otoriteyi bireylere devrederek, bireylerin değerlendirme standartlarındaki farklılıkları uzlaştıran bir ahlaki çerçeve sağlar (Erdoğan, 2016: 7). Kişisel bir menfaate hak olma niteliğini kazandıran temel unsur, söz konusu menfaatin hukuk düzeni tarafından korunmaya değer bulunması durumu verir.

Haklar kamu hakları ve özel haklar olmak üzere iki farklı şekilde sınıflandırılır (Akıntürk ve Ateş Karaman, 2008: 31):

Kamu Hakları

Kamu hakları, vatandaşların devlete karşı sahip oldukları haklardır. Kamu haklarına, seçme ve seçilme hakkı, kamu hizmetlerine girme hakkı, dilekçe hakkı, eğitim ve öğrenim hakkı gibi haklar örnek olarak verilebilir.

Özel Haklar

Özel haklar, bireyler ile diğer bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kurallarından doğar. Özel haklara örnek olarak kişilik hakları ve alacak hakları verilebilir. Özel haklar mahiyetlerine göre mutlak haklar ve nisbi haklar olmak üzere ikiye ayrılırlar:

- *Mutlak Haklar:* Mutlak haklarda hak sahibi kişi ilgili hakkını herkese karşı ileri sürülebilir. Herkes bu haklara uymak ve ihlal etmemekle yükümlüdür. Bu haklar mallar veya kişiler üzerinde söz konusu olmaktadır.
- *Nisbi Haklar:* Herkese karşı değil, sadece belirli bir şahsa ya da sınırlı bir grubu oluşturan belirli şahıslara yönelik ileri sürülebilir. Bu haklara uymak zorunda olan kişiler, sadece söz konusu hakkın kendisine karşı ileri sürüldüğü kişilerdir. Borç ilişkilerinden doğan haklar veya miras ilişkilerinden doğan haklar bu haklara örnek olarak gösterilebilir.

Özel haklar ile kamu hakları arasındaki en önemli fark, özel haklardan herkesin, kamu haklarından ise sadece vatandaşların yararlanabilmesidir.

Hukuk

Hukuk kavramı gerek kişilerin birbirleriyle gerekse devletle olan ilişkilerinden kaynaklı günlük hayatta çok sık kullanılan kavramlardanır. Arapçada hak kavramının çoğulu olarak kullanılan ve haklar anlamına gelen bu kavrama yönelik çok sayıda tanımlamanın yapıldığı görülmektedir.

Aral (1974: 13), hukuku adalete yönelmiş olan bir toplumsal yaşam düzeni olarak ifade etmektedir.

Özsunay (2000: 5) ise hukuk kavramını, insanlardan oluşan topluluklarda, kişilerin kendi arasındaki veya kişiler ile devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen, gerek düzenleyici yönü, gerek yasaklayıcı yönü gerekse izin verici yönü olan ve devletin sahip olduğu zorlayıcı güç ile kendilerine uymanın sağlandığı kurallar bütünü olarak ifade etmektedir.

Bilge (2000: 13) hukuku, toplumun genel faydasını, kişilerin ve toplumun ortak yararını sağlamak için yetkili organların koyduğu ve devlet yaptırımlarıyla donatılan sosyal kurallar bütünü olarak tanımlamaktadır.

Hukuk kavramına ilişkin farklı tanımlamalar olmakla beraber, bu tanımlamaların ortak noktaları da bulunmaktadır. Hukuk kurallarının, toplumu düzenleyen kurallar arasında yer almasına ilişkin yapılan vurgu, bu tanımlamalardaki ortak nokta olarak dikkat çekmektedir (Gözübüyük, 2000: 5).

Hukuk alanında farklı kelimelerle ifade edilen ve çok temel bir karşıtlık olan pozitif hukuk – doğal hukuk karşıtlığı mevcuttur (Gözler, 2017: 58):

Pozitif Hukuk (Müspet Hukuk)

Bir ülkede belirli bir dönemde yürürlükte olan hukuk kurallarıdır. Bu anlamda bu hukuka bazen “yürürlükteki hukuk”, “mevzu hukuk” veya kısaca “mevzuat” adı da verilmektedir. Pozitif hukuk kuralları yer ve zaman bakımından sınırlılığa sahiptir ve bu kurallar bir ülkeden bir başka ülkeye veya zamandan zamana değişiklik gösterir.

Tabii Hukuk (Doğal Hukuk)

Uygulamadaki kanunlar yerine doğadan kaynaklanan hukuk olarak bilinmektedir. Tabii hukuk, olandan ziyade olması gereken hukuku belirtir.

Pozitif hukukun adil olabilmesi için tabii hukuka yaklaşması gerekir. Bu bakımdan pozitif hukukun temel amacı tabii hukukun hedeflerini yakalamak olmalıdır.

Hukukun Amacı

Hukukun temel amacı, adaleti sağlamaktır. Adalet kavramı insanların neyi hak ettikleri ile ilgilidir. İnsanların neyi hak ettikleri ise onların geçmişte ne yaptıklarına veya neyi yapmaktan kaçındıklarına bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Adalet temel olarak kişinin sahip olduklarını, geçmişte yaptıklarıyla hak edip etmedekileriyle ilgilidir. Hukuk ve adalet ilişkisi geçmişten beri farklı şekillerde ifade edilmiştir. Günlük dilde sıkça kullanılan mahkemelerin “adalet dağıttıkları” ifadesi bu ilişkinin önemli göstergelerindendir (Erdoğan, 2019: 72).

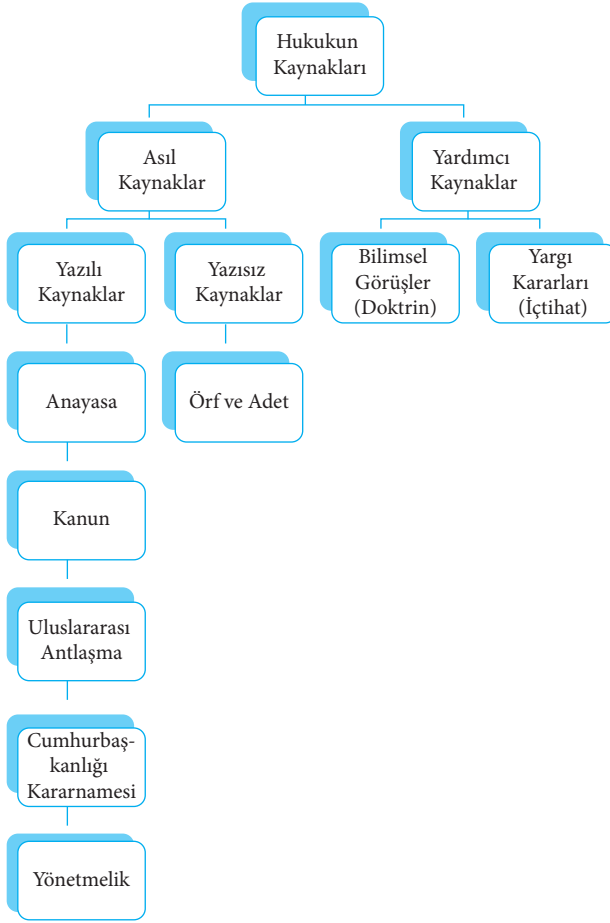
Hukuk Kuralları

Hukuk kuralı, beşeri irade tarafından konularak beşeri davranışları düzenleyen ve yaptırımı olan emir, yasak ve izinlerdir. Hukuk kuralları, muhataplarına nasıl davranmaları veya nasıl davranmamaları gerektiği konusunu belirtir. Bu yönüyle hukuk kuralları, bir şeyin yapılmasını ya yasaklar ya da bir şeyin yapılmasına izin verir (Gözler, 2017: 25).

Hukuk kurallarının toplumsal düzeni, güveni, huzuru ve dayanışmayı tesis etmek gibi önemli görevleri mevcuttur. Bu yönüyle hukuk kurallarının çok önemli sosyal kurallar arasında yer aldığını söyleyebiliriz.

Hukukun Kaynakları

Kaynak, bir şeyin kendisinden çıktığı yer demektir (TDK, 2011: 1367). Bu tanımdan hareketle hukuk kaynaklarını, hukuk kurallarını doğuran, hukukun kendisinden çıktığı şeyler olarak tanımlayabiliriz. Hukuk kaynakları, asıl kaynaklar ve yardımcı kaynaklar olmak üzere ikiye ayrılır. Asıl kaynaklar hâkimlerin verecekleri kararlar için bağlayıcı bir özelliğe sahip iken, yardımcı kaynaklar ise adaletin tecelli edebilmesi için hâkimlere yol gösterici bir özelliğe sahiptir. Hukukun kaynaklarını ilişkin olarak yapılan tasnif Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Hukukun Kaynakları

Hukukun Asıl Kaynakları

Hukukun asıl kaynakları, genel olarak bir metne aktarılarak yazılı hale getirilip getirilmeme durumuna göre yazılı kaynaklar ve yazılı olmayan kaynaklar olmak üzere ikiye ayrılır. Bir metne aktarılarak yazılı hale getirilen hukuk kuralları, hukukun yazılı kaynakları olarak adlandırılır. Anayasa, kanun, uluslararası antlaşma, cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve yönetmelikler yazılı kaynakları oluşturur. Bir metne aktarılarak yazılı hale getirilmemiş olan ancak toplumun bilincinde varlığını sürdüren hukuk kaynaklarına yazısız kaynaklar adı verilir. Örf ve adetler yazısız kaynakları oluşturur.